

Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки

Проект фінансується ЄС, співфінансується та виконується ПРООН
<http://brc.undp.org.ua>

Окремі пропозиції щодо заходів діяльності Кабінету Міністрів України щодо покращення інвестиційного клімату і підприємницького середовища в країні

Пропозиції підготовлені Аналітично-дорадчим центром Блакитної стрічки - проектом, який фінансується ЄС, співфінансується та виконується ПРООН. Думки, висновки та рекомендації, наведені у публікаціях та інших матеріалах, підготовлених Центром, належать виключно їх авторам і можуть не збігатися з офіційною точкою зору Європейського Союзу, Програми розвитку ООН чи інших організацій та закладів системи ООН.

Київ – 2010 р.

1.1. Мета. Забезпечити підприємців та стратегічних інвесторів простим та надійним механізмом об'єднання зусиль і капіталів, який повинен забезпечувати ефективне управління підприємницькою діяльністю, гарантувати права та інтереси учасників (інвесторів), унеможливити експропріацію інвестицій.

1.2. Необхідність. Конструкція товариства з обмеженою відповідальністю передбачена чинним Законом «Про господарські товариства» позбавлена необхідних захисних механізмів, які б дозволили учасникам (інвесторам) ефективно захистити свої права та інтереси від зловживань з боку недобросовісного менеджменту чи контролюючого учасника. Інвестори позбавлені економічних стимулів інвестувати в українські товариства з обмеженою відповідальністю, оскільки чинне законодавство розраховане на модель домінування одного учасника та не надає учасникам ефективних правових інструментів для контролю за менеджментом та притягнення його до відповідальності.

1.3. Треба здійснити. Аналітично-дорадчий Центр Блакитної стрічки підготував проект закону "Про товариства з обмеженою відповідальністю", який передбачає усунення вказаних системних недоліків конструкції товариства з обмеженою відповідальністю та суттєве покращання становища товариств з обмеженою відповідальністю через скасування необґрунтованих вимог, які значно обтяжують діяльність товариств з обмеженою відповідальністю не забезпечуючи досягнення позитивного регулятивного ефекту. Кабінету Міністрів України слід розглянути можливість внесення означеного законопроекту на розгляд Верховної Ради України.

2.1. Мета. Створити надійний, безпечний та ефективний правовий механізм для залучення значних обсягів інвестицій від дрібних приватних інвесторів та інституційних інвесторів, які пов'язані вимогами диверсифікації.

2.2. Необхідність. Нещодавно ухвалений Закон «Про акціонерні товариства» має суперечливий характер. Попри те, що Законом були запроваджені важливі механізми щодо більш ефективного розподілу повноважень між органами товариства, отримання акціонерами меншості представництва в органах товариства, конструкція акціонерного товариства все ще залишається вразливою щодо ризиків пов'язаних із зловживаннями контролюючого акціонера чи недобросовісних менеджерів. Законом «Про акціонерні товариства» також були встановлені необґрунтовані вимоги які загрожують завданням акціонерними товариствам непоправної шкоди через підвищення організаційних витрат, пов'язаних із ухваленням рішень в системі органів управління товариством, непродуктивних витрат на імітацію лістингу акцій товариства, зміною форми існування акцій товариства, тощо.

2.3. Треба здійснити. Аналітично-дорадчий Центр Блакитної стрічки підготував проект закону щодо внесення змін до Закону України «Про акціонерні товариства» в якому містяться пропозиції щодо суттєвої оптимізації структури органів управління товариством, вдосконалення механізмів захисту прав акціонерів та оздоровлення мотивації посадових осіб. Кабінету Міністрів України слід розглянути можливість внесення цього законопроекту на розгляд Верховної Ради України.

3.1. Мета. Створити середовище, яке б стимулювало дотримання контрактних зобов'язань, добровільне та своєчасне виконання укладених договорів та поваги до прав та інтересів кредиторів.

3.2. Необхідність. Нестабільність майнового обороту, невиконання контрактних зобов'язань, порушення прав кредиторів значно збільшують ризики та вартість економічних операцій, що загрожує макроекономічній стабільності, стримує розвиток складних та високотехнологічних виробництв, пригнічує розвиток економіки країни.

Одним із поширених легальних способів порушення прав кредиторів та ухиляння боржників від виконання своїх зобов'язань є зловживання, пов'язані із припиненням юридичних осіб. Все більше українських юридичних осіб стають перед необхідністю здійснити операцію, пов'язану із припиненням, тоді як помилки допущені в Цивільному кодексі України передбачають неприйнятно високий рівень ризиків порушень прав як самої юридичної особи, що припиняється, так і її кредиторів, правонаступників та учасників.

3.3. Треба здійснити. Аналітично-дорадчий Центр Блакитної стрічки підготував проект закону «Про внесення змін до Цивільного Кодексу України в частині регулювання припинення, ліквідації юридичних осіб та визнанням юридичних осіб недійсними», яким передбачається узгодження норм Цивільного кодексу України щодо припинення юридичних осіб із загальними підходами до регулювання цього питання в країнах ЄС. Кабінету Міністрів України слід розглянути можливість внесення цього законопроекту на розгляд Верховної Ради України.

4.1. Мета. Завершити переговори по створенню зони вільної торгівлі між ЄС і Україною. Доступ до ринку ЄС потребує посилення гармонізації економічного законодавства.

Угода про ЗВТ між Україною та ЄС повинна бути без вилучень для сільськогосподарських товарів. Повна лібералізація торгівлі надасть більш вигод для виробників та споживачів обох партнерів.

4.2. Необхідність. За оцінками ФАО і Світового банку в Україні є можливість збільшити обсяги сільськогосподарського виробництва більше ніж у 2 рази. Відкриття ринків ЄС стимулюватиме значні інвестиції в аграрний сектор України, причому гармонізація економічного законодавства України до норм ЕС суттєво підвищить рівень довіри інвесторів.

4.3. Треба здійснити. Стратегічним політичним завданням для Президента і Прем'єр-міністра, членів Кабінету міністрів України на переговорах зустрічах з найвищими керівниками країн – членів ЄС та органів ЄС є добитися у договорі про створення зони вільної торгівлі між ЄС і Україною повного відкриття ринків ЄС для української аграрної продукції хоча б на кінець перехідного періоду (залишаться тільки фітосанітарні бар'єри). Це буде суттєвим поштовхом для інвестицій в аграрний сектор України.

5.1. Мета. Сформувати ринок землі як необхідний інструмент залучення інвестицій.

5.2. Необхідність. Відсутність реальних гарантій щодо власності на земельні ділянки для ведення бізнесу, складність реєстраційних процедур та захисту прав відлякує значну кількість інвесторів від вкладання коштів в Україну.

5.3. Треба здійснити. Необхідна політична воля для зняття мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення (у т.ч. й прийняття законів про ринок земель та державний земельний кадастр, проекти яких вже розроблені), та здійснення організаційних заходів щодо формування земельного кадастру та державної реєстрації прав на майно (включаючи землю).

6.1. Мета. Залучити значні інвестиції в українську економіку за рахунок приватизації.

6.2. Необхідність. В Україні значна частина підприємств знаходиться у державній власності. Ефективність використання цих активів є дуже низькою, тоді як більшість цих підприємств потребують значних інвестицій для модернізації та переобладнання, а

українська промисловість потребує диверсифікації структури виробництва, яка вимагатиме значних іноземних інвестицій.

6.3. Треба здійснити. Розробити і прийняти програму активної (агресивної) приватизації, в якій передбачити направити безпосередні пропозиції щодо участі у приватизації українських підприємств 500 найбільшим іноземним компаніям.

7.1. Мета. Покращення підприємницького середовища в країні як основна передумова залучення інвестицій.

7.2. Необхідність. Процедури відкриття бізнесу в Україні залишаються надмірно складними. Але ще більш складною та обтяжливою є процедура ліквідації бізнесу. Складні та обтяжливі дозвільні процедури, численні перевірки, непоодинокі приклади жорсткого тиску з боку податкових органів відлякують інвесторів. Режим перевірок в Україні є одним з найжорсткіших, навіть серед країн СНД.

8.3. Треба здійснити. Необхідно вдатися до рішучих кроків щоб в Україні почала повноцінно функціонувати система «єдиного вікна» для відкриття бізнесу. Слід розробити і прийняти нормативно-правові акти, які спрощуватимуть процедуру закриття бізнесу, унеможливають тиск податкових та контролюючих органів. У Податковому кодексі мають бути положення щодо обмеження обтяжливості перевірок та свавілля з боку посадових осіб податкових органів. Зокрема це стосується вичерпного переліку підстав для перевірок, єдиної процедури проведення та оформлення результатів перевірок, обмежень частоти і термінів проведення перевірок, запровадження «перевірочних форм», що застосовуються контролюючими органами. Впровадження всіх цих елементів дасть змогу системі державного контролю ефективно виконувати свою головну функцію — попереджати можливі порушення законодавства і стимулювати його додержання.

9.1. Мета. Забезпечити пільги інвесторам для модернізації та переобладнання виробництва.

9.2. Необхідність. В Україні розробляється проект Податкового кодексу. Серед новел, які сприятимуть залученню інвестицій, в Податковому кодексі можуть бути положення щодо перенесення всіх інвестиційних витрат на обладнання в амортизацію. Тим самим будуть стимули модернізації виробництва за рахунок зменшення податку на прибуток.

9.3. Треба здійснити. Включити відповідні положення у проект Податкового кодексу України та проконтролювати їх прийняття Верховною Радою України.

10.1. Мета. Формування умов для ефективного функціонування ринку робочої сили.

10.2. Необхідність. В Україні існує старе законодавство щодо ринку робочої сили. Як результат підприємцям дуже складно вирішувати питання залучення і звільнення робочої сили, особливо в період сезонних робіт або кризових ситуацій на ринку, суттєвого зменшення попиту на продукцію. Потрібне нове законодавство про працю, яке б передбачало можливість підприємцям вільно регулювати питання наймання тимчасових робітників та їх звільнення (при необхідності). Великою проблемою є розповсюдження трудового законодавства на регулювання відносин з членами (керівниками) виконавчих органів господарських товариств, які використовують механізми захисту від звільнення та обмеження матеріальної відповідальності для уникнення відповідальності за свої недобросовісні дії, пов'язані із вилученням майна господарських товариств, незаконного захоплення контролю, зловживання повноваженнями.

10.3. Треба здійснити. При розробці і прийнятті нового Кодексу законів про працю передбачити ці положення, що дозволяють функціонувати за принципом «легко приймати на роботу і легко звільняти». Це має стимулювати підвищення офіційної зайнятості і зменшити тіньовий ринок робочої сили. Виведення регулювання відносин між посадовими особами господарських товариств (членами наглядових рад та виконавчих органів) з під сфери дії трудового законодавства сприятиме зменшенню ризиків зловживань серед керівників господарських товариств, сприятиме підвищенню рівня відповідальності та кваліфікованості посадових осіб, сприятиме формуванню конкурентного ринку менеджерських послуг.

11.1. Мета. Привести стандарти України до рівня що відповідає Європейському Союзу, скасувати подвійну стандартизацію і сертифікацію.

11.2. Необхідність. В Україні залишаються чинними старі радянські стандарти, які передбачають необхідність прискіпливого дотримання конкретних технологій, матеріалів тощо, навіть якщо вони є недосконалими або застарілими. Існування застарілої системи стандартів унеможлиблює модернізацію виробництва та запровадження інновацій (наприклад, якщо стандартом передбачено, що ця частина приладу має бути сталева, виробник не має право її робити з синтетичного матеріалу, навіть якщо властивості цього матеріалу будуть вищими за сталь). В той же час для виходу на ринки Європейського Союзу українські виробники мають дотримуватися норм і стандартів ЄС. Це вимагає від українського бізнесу надмірних витрат та знижує конкурентоспроможність українських виробників на іноземних ринках.

11.3. Треба здійснити. Вжити заходи щодо переходу на європейські принципи стандартизації, визнання технічних стандартів ЄС та гармонізації технічного регулювання відповідно до директив ЄС.

12.1 Мета. Стимулювання конкуренції в транспортній галузі, зокрема у сфері залізничного та авіаційного транспорту, як головна передумова підвищення конкурентоспроможності українських перевізників на міжнародних ринках, найбільш повного використання транзитного потенціалу України, підвищення якості транспортних послуг для національного споживача.

12.2 Необхідність. Україні слід кардинально змінити підходи до розвитку транспортної галузі зробивши акцент на залучення приватного капіталу у транспортний сектор разом із стимулюванням конкуренції, що має забезпечити прискорення технологічної модернізації, покращення якості послуг та полегшення доступу до якісних послуг більшої кількості споживачів.

12.3 Треба здійснити. Продовжувати економічно обгрунтовано та зважено розвивати конкуренцію та знижувати бар'єри щодо доступу до національного ринку авіаційних перевезень іноземних авіакомпаній з низькими тарифами. Наслідуючи підходи до регулювання, що застосовуються в ЄС, стимулювати конкуренцію на залізничному транспорті шляхом трансформації Укрзалізниці в акціонерне товариство з метою забезпечення прозорості обліку та звітності, підвищення ефективності системи управління та відповідальності посадових осіб, відокремлення підприємств з обслуговування залізниць від перевізників. Створити прозорі умови для конкуренції між кількома залізничними перевізниками, забезпечити рівний доступ до інфраструктури залізниць, ухвалити правила щодо управління доступом до інфраструктури, базуючись на кращій практиці ЄС щодо запобігання корупції.

ДОВІДКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки є незалежною інституцією, що в своїй роботі керується принципами вільної та демократичної ринкової економіки. Діяльність Центру спрямована на мобілізацію потенціалу і об'єднання зусиль широкого кола національних та міжнародних партнерів для підтримки ринкових реформ та людського розвитку в Україні.

Центр підтримує процеси формулювання та впровадження політики шляхом надання високоякісних аналітичних та дорадчих послуг та розширення публічного діалогу з ключових економічних та соціальних питань. Він працює у чотирьох тематичних напрямках: міжнародна інтеграція, фіскальна політика, розвиток приватного сектору, розвиток сільської місцевості та аграрна політика.

Цей проект фінансується Європейським Союзом, співфінансується та виконується Програмою розвитку ООН в Україні. Думки, висновки та рекомендації, наведені у публікаціях та інших матеріалах, підготовлених Центром, належать виключно їх авторам і можуть не збігатися з офіційною точкою зору Європейського Союзу, Програми розвитку ООН чи інших організацій та закладів системи ООН. З аналітичними та дорадчими матеріалами Центру можна ознайомитись на веб-сторінці Центру brc.undp.org.ua